
Διατροφή και ανεξαρτησία της διαζευγμένης γυναίκας

Της Σόνιας Μαστρογαμβράκη-Τσίτσου
Δικηγόρου

Το δίλημμα που αντιμετωπίσε ο νομοθέτης του ν. 1329/83 που μεταρρύθμισε το οικογενειακό μας δίκαιο είναι προφανές. Αν υπό ορισμένους όρους υποχρέωνε τον άνδρα να δίνει διατροφή στη γυναίκα, θα την προστάτευε, αλλά και θα διαιώνιζε την εξάρτησή της από αυτόν. Αν ήθελε να αποκόψει αυτή την εξάρτηση, παραπέμποντάς την στις όποιες δικές της δυνάμεις, υπήρχε κίνδυνος να την αφήσει απροστάτευτη μπροστά στο ενδεχόμενο αδυναμίας της να ανεξαρτοποιηθεί οικονομικά. Και δίκαια ανέκυψε το ερώτημα τι έπρεπε να γίνει; Την απάντηση θα αναζητήσουμε μέσα από την εργασία του Πανεπιστημιακού Πρύτανη της Αθήνας Μιχάλη Σταθόπουλου: Διατροφή και ανεξαρτησία της διαζευγμένης γυναίκας-Δίκαιο και Πολιτική τ. 4, σελ. 101 επόμενα, 1983.

Κατά τον καθηγητή κ. Σταθόπουλο, σπουδαιότεροι και πιο κοντά στις σημερινές αντιλήψεις είναι οι κοινωνικοοικονομικοί λόγοι υπέρ της διατροφής μετά το διαζύγιο. Η νομική ισότητα των δύο φύλων που επιβάλει το νέο δίκαιο, δεν επέφερε βέβαια και κοινωνική ισότητα. Η θέση της γυναίκας ιδίως στον επαγγελματικό στίβο έχει μεν βελτιωθεί σημαντικά, αλλά εξακολουθεί να είναι μειονεκτική σε σύγκριση με τη θέση του άνδρα. Μεγάλος αριθμός γυναικών δεν έχει επαγγελματική κατάρτιση. Αλλά και όταν έχει, οι ευκαιρίες για εργασία είναι πολύ λιγότερες για τη γυναίκα. Αυτές πλήττει κυρίως η ανεργία. Και η επαγγελματική και οικονομική «αποκατάσταση» των γυναικών μετά το διαζύγιο είναι δυσχερής. Η γυναίκα δηλαδή δυσκολεύεται να ξαναβρεί εργασία, είτε γιατί δεν ασκούσε ποτέ επάγγελμα έξω από το σπίτι, είτε γιατί είχε διακόψει επί πολλά χρόνια (τα χρόνια του γάμου) την άσκηση του επαγγελματός της, και αν ξαναρχίσει θα αντιμετωπίσει δυσμενέστερους όρους από τον άνδρα που δεν είχε διακόψει την εργασία του.

Σήμερα το διαζύγιο δεν είναι πια κύρωση κατά του υπαίτιου συζύγου για το παράπτωμα στο οποίο υπέπεσε. Δεν στηρίζεται στην υπαιτιότητα όπως παλιά.

Σ' έναν αποτυχημένο γάμο δύσκολα μπορεί να εντοπισθεί η υπαιτιότητα. Η κακή συμπεριφορά του ενός συζύγου είναι συνήθως συνέπεια της συμπεριφοράς του άλλου. Αλλά και όταν υπάρχει υπαιτιότητα είναι δυσασπώσιμη. Πόσο δύσκολο είναι να δικαιολογηθεί ηθικά η συνέχιση της διατροφής μετά το διαζύγιο επί αόριστο χρόνο φαίνεται κι αν δούμε το πρόβλημα από τη σκοπιά του υπόχρεου. Στη σχέση διατροφής υπάρχει και αυτόςπου πληρώνει. Η καταδίκη του τελευταίου σε ισόβια διατροφή, και μάλιστα σε διατροφή που το ύψος της μπορεί να αυξάνεται από το δικαστήριο αν το επιβάλλουν οι περιστάσεις.

Αλλά και οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες δεν συνηγορούν χωρίς άλλο υπέρ της διατροφής μετά το διαζύγιο. Στον οικοκυρικό γάμο υπάρχει ένα εισόδημα και ένα νοικοκυριό. Μετά τη λύση του γάμου υπάρχει και δεύτερο νοικοκυριό. Με το θεσμό της διατροφής καλείται το ίδιο εισόδημα να συντηρήσει δύο οικογένειες. Ένας μισθός φυσιολογικά αντέχει να συντηρεί μια οικογένεια.

Σε συνέπεια με τις παραπάνω σκέψεις ο έλληνας νομοθέτης καθιέρωσε με τις νέες διατάξεις Α.Κ. 1442 επόμενα ένα μικτό σύστημα συνεπειών του διαζυγίου. Θεμέλιό του είναι η πραγματική ισότητα

των δύο φύλων και επομένως η ανάγκη οικονομικής ανεξαρτοποίησης των δύο πρώην συζύγων. Στην πράξη βέβαια η ανεξαρτοποίηση αυτή δεν θα επέρχεται αυτόματα και άμεσα με τη λύση του γάμου αλλά προϋποθέτει την πάροδο ενός άνετου χρονικού διαστήματος (για την επαγγελματική κατάρτιση της απόκτησης εφοδίων, αναζήτηση ευκαιριών και εν γένει κάποια επαγγελματική αποκατάσταση). Ο νέος νόμος ορίζει ότι το χρονικό αυτό διάστημα δε μπορεί να ξεπεράσει τα τρία χρόνια από της έκδοσης του διαζυγίου (άρθρο 1442 Α.Κ. αριθμός 3)

Αλλά ακόμη, όταν η ηλικία ή η υγεία ή η ανάγκη ανατροφής ανήλικων παιδιών ή άλλοι λόγοι επείκειας δεν δικαιολογούν ν' αναμένουμε από τον οικονομικά ανίσχυρο πρώην σύζυγο ν' αρχίσει ή να συνεχίσει την άσκηση κατάλληλου επαγγέλματος για την εξασφάλιση της διατροφής του, προβλέπεται δικαίωμα διατροφής του από τον πρώην σύζυγό του χωρίς χρονικό περιορισμό, μπορεί και ισόβια (άρθρο 1442 Α.Κ. αριθμός 1-24). Προστατεύεται ακόμη η γυναίκα με την αξίωση της συμμετοχής στα αποκτήματα κατά τη διάρκεια του γάμου, με τεκμήριο μαχητό (προς τα πάνω ή προς τα κάτω) για συμβολή της —και επομένως συμμετοχή της— κατά το 1/3 πάνω σ' αυτά.